

İLKÖĞRETİM KURUMLARINDA AİLELERİN EĞİTİM SÜRECİNE KATILIMLARINA YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Teacher Views in Primary Schools about Parental Participation in Education

Türkan ARGON¹

Cemile KIYICI²

Özet

Araştırmanın amacı, ilköğretim kurumlarında ailelerin eğitim sürecine katılımına yönelik öğretmen görüşlerini belirlemektir. Tarama modelinde olan araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2009-2010 eğitim öğretim yılında Kayseri ili İncesu merkezinde bulunan ilköğretim okulunda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır (n=150). Araştırmada veri toplama aracı olarak görüşme formu kullanılmış, veriler içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Araştırmada şu sonuçlar elde edilmiştir: Ailenin eğitime katılımı öğrencinin gelişimi ve akademik başarısını artırırken, katılım düzeyi istenen düzeyde değildir. Bu durum öğretmenin performansını ve motivasyonu olumsuz etkileyip öğrencilerde davranış bozuklukları, disiplin sorunları, akademik başarısızlık, isteksizlik, yalnızlık ve güvensizlik gibi sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Ailelerin eğitim sürecine katılımını engelleyen unsurlar eğitim, kültür, ekonomik düzeylerinin düşük olması, yoğun iş temposu, aile içi sorunlar vb. nedenlerdir. Ailelerin eğitim sürecine katılımına artırmak için toplantı, konferans vb. etkinlikler ile ev ziyaretleri ve aileyi içine alan eğitsel-soysal faaliyetler düzenlenmelidir.

Anahtar sözcükler: Aile katılımı, ilköğretim okulu, öğretmen.

Abstract

Research aims to identify teacher views on parental participation in educational processes. Study utilizing a survey model used qualitative research methods. Working group was comprised of primary school teachers in İncesu, Province of Kayseri in 2009-2010 educational year (n=150). Interview forms were used as data collection tools and data was analyzed with content analysis technique. Study findings show that while parent participation increases the development and academic achievement of students, level of participation is not at the desired level, affecting teacher performance and motivation negatively and introducing behavioral problems, discipline issues, academic failure, reluctance, loneliness and insecurity in students. Factors that hamper parental participation in educational processes are education, culture, low socio-economic levels, heavy workloads and domestic problems etc. Meetings, conferences and social-educational activities for families and home visits should be organized.

Key words: Parental participation, primary school, teacher.

¹ Doç. Dr.; Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Bolu, turkanargon@hotmail.com

² Sınıf Öğretmeni; MEB, cemiledemir45@hotmail.com

GİRİŞ

Toplumsal ve açık bir sistem olan eğitim kurumları, eğitim-öğretim faaliyetlerini başarılı bir şekilde gerçekleştirmek için içinde bulunduğu çevreyle sürekli ve düzenli ilişkiler geliştirmek zorundadırlar. Çünkü eğitim, sadece okulda gerçekleşen bir süreç değildir. Bu süreçte aile, eğitim açısından okulun dışındaki en etkili çevreyi oluşturmaktadır. Aile, çocuğun ilk toplumsal deneyimlerini edindiği ve kişiliğini kazanmaya başladığı ilk çevre olduğu gibi (Yavuzer,1993), çocuğun eğitimi ile doğrudan ilgilenen okulun en önemli ortağı olarak görülmelidir. Bu yüzden eğitim açısından okul ile aile arasında sağlam bir ilişkinin kurulması oldukça önemli bir gerekliliktir. Ancak Türk eğitim sisteminde okul aile ilişkisi denilince akla ilk gelen çok verimli ve üretken olmayan, disiplin ağırlıklı bilgilendirme ve uyarıların yapıldığı sıkıcı toplantılar gibi etkinliklerdir. Genel olarak okul aileyi disiplinin sağlanması için işbirliği yapılacak bir kurum olarak görürken, aile ise okulu eğitim ve öğretim faaliyetlerini gerçekleştirecek kurum olarak görmektedir. Bu süreçte aile kendisinin aktif olarak rol oynayabileceğini çok fazla düşünmemektedir. Bu durum ise okul aile ilişkilerini belli bir yapaylıktan öte geçirmemekte, iki kurumun sanki birbirinden ayrı işlevlere sahip ve birbirinin işine karışmaması gereken kurumlar olarak algılanmasına neden olmaktadır (Erdoğan, 2000). Hâlbuki okul aile ilişkilerinde kurulacak uyum ve başarı, velilerin eğitime aktif olarak katılımı öğrencinin eğitimine olumlu yansıdığı bugün bilinen bir gerçektir.

Okul ve aile, çocuğun yetiştirilip hayata kazandırılması konusunda benzer amaçlar doğrultusunda çalışan kurumlardır. Amaçları ortak olan bu iki kurumun birbiriyle etkileşim içinde olması kaçınılmazdır. Aile, okulun yaşamla olan temel bağlantı noktası olup okulda başlayan birçok eğitsel ve öğretimsel çalışma öğrencinin ailesinde ve okul dışındaki çevresinde tamamlanmaktadır. Genel olarak okulda istenmeyen davranış gösteren öğrencilerin bu tip davranışlarının önlenmesinde ve olumlu davranışların pekiştirilmesinde, okulda disiplin sorunlarının azalmasında ailenin desteğine gereksinim duyulmaktadır (Celep, 2002; Çalık, 2007) fakat okul aile işbirliği denildiğinde sadece disiplinin akla gelmesi yeterli değildir. Ailenin okula yönelik tutumu öğrencinin duygu ve davranışlarını doğrudan etkilediği gibi, öğrenciyi tanıma, yönlendirme, yeteneğini ve kapasitesini artırmada mutlaka ailenin desteğine ihtiyaç duyulmaktadır. Okul aile işbirliği öğrenci başarısını arttırıp katılım, güdülenme, kendine güven gibi olumlu davranışların gelişmesinde etkili olduğu (Hornby, 2000) gibi çocukların okul ve öğretime ilişkin olumlu tutumlar geliştirmesine de yardımcı olmaktadır. Ülkemizde ve yurt dışında yapılan çalışmalar da okul aile işbirliğinin, öğrencinin akademik başarısını arttırdığı yönünde sonuçlar ortaya koymuştur (Çelenk, 2003; Sirvani, 2007). Görüldüğü gibi okullarda yapı ve eğitim sürecinin başarılı olması ve amaçlarına ulaşabilmesi için öğrencinin ailesinin ilgi ve yardımına ihtiyaç duyulmaktadır (Taymaz, 2001).

Çoğu aile çocuklarının gelişimi ve okul başarısı hakkında bilgi sahibi olmak istemektedir. Fakat bazen aileden bazen de okuldan kaynaklanan

nedenlerden dolayı karşılıklı etkileşim tam olarak kurulamamaktadır. Oysa hem aile hem de okul aile işbirliğini eğitimi zenginleştiren bir alan olarak görmeli ve bu etkileşimin sağlıklı bir şekilde yürümesi için özen göstermelidir (Erdoğan, 2000). Etkili bir okul aile ilişkisi, sunulan eğitim ve öğretim etkinliklerini zenginleştirecek, aile ve öğretmenin birlikte çalışması karşılıklı fikir alışverişinin sağlanması okulda verilen eğitimin kalıcı nitelikte olmasını sağlayacaktır (Seçkin ve Koç,1997). Bu durum, okulların toplumdan kopuk birer sistem olması düşüncesinin de önüne geçip okul ile çevre arasındaki bariyerler kaldırmada önemli bir adımdır.

Türk Eğitim Sistemi'nde okul aile işbirliği yasalarla güvence altına alınmıştır. 1973'te kabul edilen 1739 Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 14 temel ilkesinden biri eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak için okul ile aile arasında işbirliğinin kurulması gerekliliğini belirtirken, MEB Okul Aile Birliği Yönetmeliği'nin 5. maddesi "Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda, okul ile aile arasındaki bütünleşmeyi gerçekleştirmek, veli ve öğretmenler arasında işbirliğini sağlamak amacıyla okul-aile birlikleri kurulur" ifadesiyle devletin tutumu belirtmekte, 15. Milli Eğitim Şurasında ise "Aile Katılım Programları" ve "Ana Baba Okulları Yaygınlaştırmaları" kararı alınarak hedef kitlenin sadece çocuklar değil ailenin olduğu vurgulanmıştır (MEB, 1996).

Okul yönetimi ailenin katkısını sağlamak için çeşitli vesilelerle onları okula davet etmeli, öğrenci sorunlarını karşılıklı paylaşmalı, okulda alınacak kararlara onları ortak etmeli ve çocuğunun başarısı için rol alması ve katkıda bulunması sağlanmalıdır. Okullarda olan okul aile birliğine ilişkin önemli hususlar yönetmeliklerde yer alsa da, bu birliklerin etkili şekilde çalışması sağlanmalıdır. Yasal koşullar sağlanmış olsa da Türkiye'de okul ile aile arasında planlı bir iletişim ve etkileşim olduğu söylenemez. Yapılan araştırmalar da yönetici, öğretmen, okul ve aile arasındaki ilişkilerin istenilen düzey ve verimlilikte olmadığını, plansız ve rastlantısal olduğunu göstermektedir (Aslan, 1984; Aytaç, 1995; Balcı, 2001; Şişman ve Turan, 2002; Kolay, 2004; Aydoğan, 2006; Akbaşı ve Kavak 2008; Özbaş ve Badavan, 2009). Oysa çocuğun başarısında ve mutluluğunda, eğitim öğretim faaliyetlerinin amaçlarına ulaşmasında, okulun daha etkili olarak işlevlerini gerçekleştirmesinde okul ve aile arasında kurulacak planlı ve düzenli bir ilişki ve işbirliği oldukça önemlidir.

Araştırmanın Amacı

Yapılan bu araştırma ile ilköğretim okullarında okul aile işbirliği çerçevesinde, ailelerin çocuklarının eğitimine katılımına yönelik sınıf ve branş öğretmenlerin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Ailelerin, çocuklarının eğitimine katılımı konusunda neler düşünüyorsunuz?
2. Aileler, çocuklarının eğitim sürecine ne düzeyde katılmaktadır? Neden böyle düşünüyorsunuz?

3. Sizce ailelerin, çocukların eğitim sürecine katılımını engelleyen faktörler nelerdir?
4. Ailenin eğitim sürecine katılımı ya da katılmaması öğretmeni nasıl etkilemektedir? Neden?
5. Aileleri eğitim sürecine katılmayan öğrencilerde ortaya çıkan sorunlar nelerdir?
6. Ailelerin eğitim sürecine katılımını arttırmak için neler yapılabilir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma tarama modeli benimsenerek gerçekleştirilmiştir. Ailelerin eğitime katılımlarına yönelik öğretmen görüşlerine yönelik verilerin toplanması, çözümlenmesi ve yorumlanmasında nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Nitel araştırmalar ile araştırma yapılan kişilerin sahip oldukları deneyimlerden doğan anlamlar sistematik olarak incelenebilmektedir (Ekiz, 2003).

Çalışma Grubu

Araştırma, 2009-2010 eğitim öğretim yılında Kayseri ili İncesu merkezinde bulunan 10 ilköğretim okulunda görev yapan, araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen 75 sınıf, 75 branş öğretmeni üzerinde yürütülmüştür.

Verilerin Oluşturulması ve Toplanması

Araştırmada ailelerin eğitime katılımlarına yönelik öğretmen görüşlerini belirlemek için standartlaştırılmış açık uçlu soru tekniğine uygun olarak yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan bir görüşme formu hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış soruya dayanan görüşme formu, esnekliği ve sahip olduğu belli standartlığı ve belli bir konuda derinlemesine bilgi toplam imkânı verdiği, daha çok katılımcıya ulaşılabilirdiği, katılımcıların düşüncelerini istedikleri gibi yazıya dökme imkânı sağladığı, veri toplama ve çözümlenme kolaylığı sağladığı için araştırmacılar tarafında sıklıkla tercih edilmektedir. Bu bakımdan öğretmenlerin görüşmeciden etkilenmeden gerçek düşünce ve deneyimlerini yansıtmalarını temin etmek ve görüşmeci yanlılığı ile öznelliğinin doğuracağı zararları engellemek, görüşlerini sınırlandırmadan düşüncelerini yazılı olarak ifade etmeleri istenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2005; Ekiz, 2003; Balcı, 2009).

Yarı yapılandırılmış ölçme aracının geliştirilmesi sürecinde ilgili literatür taranarak açık uçlu görüşme soruları araştırmacılar tarafında hazırlanmış, iç geçerliliğini sağlamak için uzman görüşü (eğitim bilimleri alanında uzman 4 öğretim üyesi) ve katılımcı teyidi alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda form düzenlenerek 5 branş, 5 sınıf öğretmenine ön uygulama

yapılmıştır. Ön uygulama ile görüşme sorularının rahat bir şekilde anlaşılıp cevaplandırıldığı ve soruların içeriği dışında hiçbir konuya değinmediği tespit edilmiştir. Veri toplama araçlarının denenmesi araştırmanın geçerlik ve güvenilirliği ile doğrudan ilintilidir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Öğretmenlerden elde edilen veriler literatürle karşılaştırılarak doğruluğu kontrol edilmiş ve form düzenlenmiştir. Düzenlenen form öğretmen görüşleri almak üzere öğretmenlere dağıtılmıştır.

Verilerin Analizi

Görüşme formu ile elde edilen nitel veriler, araştırmacılar tarafından doküman incelemesi yöntemi ve içerik analizi tekniği ile incelenmiş, nitel verilerin sayısallaştırılması yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, önceden belirgin olmayan temaların ve boyutların ortaya çıkmasına imkân vermektedir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bunun için birbirine benzeyen veriler, belirli kavram ve temalar çerçevesinde bir araya getirilip düzenlenir. İçerik çözümlemesinde veriler kodlanır, kategoriler (temalar) bulunur, kodlar ve temalar organize edilir, bulgular tanımlanır ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2005; Balcı, 2009). İçerik analizi ile elde edilen verilerin yorumlanmasında genellikle frekans ve yüzde kullanılmaktadır (Büyüköztürk ve dğ.; 2008), başka bir deyişle sayısallaştırılmaktadır. Bu doğrultuda araştırmada öğretmenlerin verdikleri yanıtlar, araştırma amaçları doğrultusunda kodlanmıştır. Verilerden hareketle, kodların benzerlik, farklılık ve ilişkileri dikkate alınarak kategoriler oluşturulmuş ve öğretmen görüşleri branş durumu göz önüne alınarak bu kategorilere yerleştirilmiştir. Analiz birimi olarak cümleler kullanılmıştır. Sonra her bir kategorinin hangi sıklıkla tekrar ettiği (frekansı) bulunarak, nitel veriler sayısallaştırılmıştır. Nitel verilerin sayısallaştırılmasındaki amaç, güvenilirliği arttırmak, yanlılığı azaltmak ve kategoriler arasında karşılaştırmalar yapmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu doğrultuda araştırmada her bir kategorinin hangi sıklıkla tekrar ettiği (frekansı) bulunmuş ve tablolar halinde gösterilmiştir. Güvenirlik çalışmasında veriler analiz edildikten sonra oluşturulan kategoriler için uzman görüşü alınmıştır.

Araştırma bulgularının sunumunda sınıf öğretmenleri SÖ, branş öğretmenleri ise BÖ şeklinde kodlama yapılarak kısaltılmıştır.

BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde ailelerin eğitime katılımlarına yönelik öğretmen görüşlerine ilişkin elde edilen bulgular ve yorumlarına yer verilmiştir.

Ailelerin Çocuklarının Eğitime Katılımına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Ailelerin çocuklarının eğitimine katılımına ilişkin sınıf ve branş öğretmenlerinin görüşleri Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Ailelerin Çocukların Eğitime Katılımına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Görüşler	SÖ		BÖ	
	f	%	f	%
Çocukların başarısı, sağlıklı gelişimi ve okula uyumu için ailenin eğitime katılması gerekli.	48	64.0	39	52.0
Eğitime katılım önemli ama bazı aileler bu konuda ilgisizler.	9	12.0	24	32.0
Ailenin eğitim-kültür düzeyi eğitime katılımı etkilemekte.	8	10.6	5	6.6
Eğitime katılımı bazı aileler ilgili, bazı aileler ilgisizler.	5	6.6	4	5.4
Aileler çocukların eğitimine katılmaktadırlar.	3	4.0	3	4.0
Ailenin ekonomik durumu eğitime katılımı etkilemektedir.	2	2.8	-	-
Toplam	75	100.0	75	100.0

Tablo 1'de ailelerin çocuklarının eğitime katılımına yönelik öğretmen görüşleri incelendiğinde en fazla dikkat çeken görüşün çocukların başarısı, sağlıklı gelişimi ve okula uyumu için ailenin eğitime katılması gerektiği (SÖ%64, BÖ%52) görüşüdür. Bu görüşü eğitime katılımı ailenin önemli olduğu fakat bazı velilerin eğitime katılım konusunda ilgisiz olduğu (SÖ%12; BÖ%32), ailenin eğitim-kültür düzeyinin eğitime katılımı etkilediği (SÖ%10.6; BÖ%6.6), eğitime katılımı bazı ailelerin ilgili, bazı ailelerin ise ilgisiz olduğu (SÖ%6.6; BÖ%5.4), ailelerin çocuklarının eğitime katıldıkları (SÖ ve BÖ%4) görüşleri izlemektedir. Tablo 1'de sınıf ve branş öğretmenlerinin görüşlerinin birbirine benzer olduğu görülmektedir.

Görüldüğü gibi hem sınıf hem de branş öğretmenlerinin çocukların başarısı, sağlıklı gelişimi ve okula uyumunu sağlamak için ailenin eğitim sürecine katılması yönünde görüş belirttikleri görülmektedir. Eğitim-öğretim sürecinde aile ve okul arasında sağlanan etkili bir iletişim ve etkileşim süreci ile ailenin eğitim sürecine katılmasının hem öğrenci başarısı hem de okul başarısı açısından pek çok getirisinin olduğu yapılan çeşitli çalışmalarla ortaya konulmuştur (Diaz, 1989; Büyükkaragöz, 1990; Martin, Tett ve Kay, 1999; Saraçoğlu, 2002; Çelenk, 2003; Oktay ve dğ., 2003; Silver, 2004; Aslanargun ve dğ., 2004; Özdayı, 2004; Şişman ve Turan, 2004; Brooks, 2004; Şahin ve Ünver, 2005; Driessen, Smit ve Slegers, 2005; Gürşimşek ve dğ., 2007). Bu çalışmalardan Diaz (1989)'ın yaptığı araştırmada akademik başarısı düşük ve sınıfta kalma riski taşıyan öğrencileri diğer öğrencilerden ayıran en önemli etkenin, anne baba desteği ve ilgisinden yoksunluk olduğu ve eğitim açısından destekleyici yaklaşım içersinde olan ailelerin çocuklarında okul başarısının daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Benzer şekilde Oktay ve dğ. (2003) da aile katılımı ile aile ve okul ortamının ortak noktada birleşmesiyle öğrencinin daha kendine güvenli, uyumlu ve mutlu olduğu, etkinliklere kolay katıldığı, davranışların kalıcı ve iyi öğrenilmesinde başarılı olması açısından büyük yarar sağladığı belirtilmektedir. Bu tür olumlu düşüncelerin yanında araştırmada bazı ailelerin eğitime katılım konusunda ilgisiz olduğunun belirlenmesi bu konuda hala sıkıntılar olduğunun da göstergesidir.

Ailelerin Eğitim Sürecine Katılım Düzeylerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Ailelerin eğitim sürecine katılım düzeylerine ilişkin sınıf ve branş öğretmenlerinin görüşleri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. *Ailelerin Eğitim Sürecine Katılım Düzeylerine İlişkin Öğretmen Görüşleri*

Görüşler	SÖ		BÖ	
	f	%	f	%
Aileler eğitim sürecine yeterince katılmamaktadır.	33	44.0	36	48.0
Aileler çocuklarının eğitim sürecine katılmaktadır.	12	16.0	12	16.0
Kimi aileler eğitim sürecine katılmakta, kimi aileler ise katılmamaktadır.	30	40.0	27	36.0
Toplam	75	100.0	75	100.0

Tablo 2’de ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde hem olumlu hem de olumsuz görüşlerin olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin bir kısmı ailelerin çocuklarının eğitim sürecine yeterince katılmadıklarını (SÖ%44; BÖ%48) belirtirken bir kısmı bazı ailelerin bu sürece katıldığını bazılarının katılmadığını (SÖ% 40, BÖ%36) belirtmektedir. Ailelerin aktif olarak çocuklarının eğitim sürecine katıldığını belirten oran ise ne yazık ki oldukça düşüktür (SÖ ve BÖ %16). Görüldüğü gibi ailelerin eğitim sürecine katılım düzeylerine ilişkin sınıf ve branş öğretmenleri benzer görüşlere sahiptir.

Öğretmen görüşlerinden de anlaşılacağı gibi ailelerin eğitim sürecine istenilen düzeyde katılmamakta ya da bazı aileler eğitim sürecine katılıp bazıları ise bu süreçte etkisiz kalmaktadır. Bu sonuç kısa bir süre önce Ünüvar (2010) tarafından yapılan araştırma sonucu da bu sonucu destekler niteliktedir. Oysaki öğrencinin fiziksel, psikolojik ve zihinsel gelişiminde ailenin önemi oldukça fazla olup, aile eğitim ortamına her durumda katılmalıdır. Aile çocuğa ilk eğitimin verildiği yerdir. Sağlıklı düşünme, sorup sorgulama, araştırma ve sorumluluk sahibi olma gibi birçok olumlu özelliğin temeli ailede atılmaktadır. Çocuk okula başladıktan sonra, ailenin bu tür işlevlerinin bir kısmı eğitim kurumlarına geçmektedir. Ancak bu durum hiçbir zaman ailenin çocuğunun eğitiminden kendisini bütünüyle soyutlaması anlamına gelmemelidir (Şişman, 2000). Çocuğun eğitiminde eğitim kurumlarının yanı sıra aile de önemli rol oynadığı için, ailenin eğitim kurumları ile sürekli işbirliği yapması gerekmektedir. Çünkü çocuğun aile içinde geçirdiği yaşantılar, elde ettiği bilgi ve beceriler onun okuldaki başarısını etkilemektedir. Eğer çocuğun aile içinde öğrendiği bilgi, tutum ve beceriler, okulda öğrendiklerini destekler nitelikte olursa çocuk okulda daha başarılı olmaktadır (Fidan ve Erden, 1998).

Zaten Türk eğitim sisteminde okul ile aileler arasındaki sorunların özünde bu iki öğenin birbirine uzak olup yeterince etkileşim içerisine girememesi yatmaktadır. Okul aile ilişkileri geliştirilip, aile okulun bir parçası

yapılırsa okul ve aile arasındaki sorunların çoğu kendiliğinden ortadan kalkacak niteliktedir. Nitekim uygulamada olan eğitim öğretim programının aileyi eğitim sürecinin bir parçası olarak görüp ona bir takım işlevler yüklemesi son zamanlarda bu kopukluğu bir miktar azaltmıştır. Bu süreçte başarıyı artırmak için okul yöneticileri ve öğretmenlere velilerle ilişkiler konusunda bilgilendirilme yapılması velilerin de okula nasıl katkı sağlayabilecekleri konusunda isteklendirilip bilgilendirilmesi gerekmektedir.

Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımını Engelleyen Faktörlere İlişkin Öğretmen Görüşleri

Ailelerin eğitim sürecine katılımını engelleyen faktörlere ilişkin sınıf ve branş öğretmenlerinin görüşleri Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3. *Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımını Engelleyen Faktörlere İlişkin Öğretmen Görüşleri*

Görüşler	SÖ		BÖ	
	f	%	f	%
Ailelerin eğitim -kültür düzeyinin düşük olması	66	46.8	52	42.6
Ailelerin ekonomik durumlarının iyi olmaması	33	23.4	30	24.5
Çalışan ailelerin yoğun iş temposu, yorgunluk	19	13.4	26	21.3
Ailenin yaşadığı çevre	11	7.8	5	4.1
Aile içi sorunlar	6	4.3	5	4.1
Ailelerin çok çocuk sahibi olması	6	4.3	4	3.4
Toplam	75	100.0	75	100.0

Tablo 3’de ailelerin eğitim sürecine katılımını engelleyen faktörlere ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde ilk sırayı ailelerin eğitim-kültür düzeyinin düşük olması (SÖ%46.8, BÖ%42.6), ikinci sırayı da ailelerinin ekonomik durumlarının iyi olmamasının (SÖ%23.4, BÖ%24.5) izlediği görülmektedir. Bu görüşlerin dışında öğretmenler çalışan ailelerin yoğun iş temposu ve yorgunluk durumunun (SÖ%13.4; BÖ%21.3); ailenin yaşadığı çevrenin (SÖ%7.8; BÖ% 4.1); aile içi sorunların (SÖ%4.3; BÖ%4.1); ailelerin çok çocuk sahibi olmasının (SÖ%4.3; BÖ%3.4) ailelerin eğitime katılımını engellediğini belirtmişlerdir. Bulgulardan da anlaşılacağı gibi ailelerin eğitim sürecine katılımını engelleyen faktörlere ilişkin sınıf ve branş öğretmenleri benzer düşüncelere sahiptir.

Görüldüğü gibi ailelerin eğitim-kültür düzeyi ile ekonomik durumunun düşük olması onların eğitime katılımlarını engellemektedir. Gümüşeli (2004)’nin yaptığı çalışmada da benzer şekilde ailenin eğitime katılım engelleri içerisinde ailelerden kaynaklanan nedenlerin başında, ailenin eğitim ve kültür düzeyinin düşüklüğü yer almaktadır. Ailenin eğitim düzeyinin düşük olması eğitime ilişkin beklenti ve ilgisinin düşük olmasına neden olabileceği gibi çocuğunun eğitimine destek olma konusunda yetersiz kalmasını beraberinde getirecektir. Bu durum aynı zamanda ailenin okul ile yeterli ve doyurucu ilişki kurmasında çekingen davranmasına yol açarak

katılımı engelleyebilir. Aileden kaynaklanan diğer faktörler ailenin okul-veli işbirliği ve öğrenciye destek sağlamaya yönelik olumsuz tutuma sahip olması, ailenin gelir düzeyinin düşük olması, yoğun iş temposu yüzünden zamanın kısıtlı olması gibi faktörleri de eklemek mümkündür. Araştırmada ortaya çıkan çalışan ailelerin yoğun iş temposu ve yorgunluğunun da eğitime katılımı etkilediği sonucu bu durumu göstermektedir. Çalışan ailelerin çalışma saatlerinden dolayı çocuklarının bakımı ve eğitimi ile ilgilenmeleri güçleştiği gibi çocuklarıyla aralarındaki duygusal bağ da bu durumdan zarar görebilmektedir. Çünkü çalışan bazı ailelerin yoğun iş temposu, işin verdiği stres, gerginlik ve yorgunluk çocuklarına ve onların eğitimlerine yeteri kadar zaman ayıramamalarına neden olmaktadır. Bunun yanında anne babanın eş zamanlı olarak çalışması çocuğun eğitim yaşantısı ile yeterince ilgilenmesine de engel olmaktadır. Bu durum zamanla çocuğun okula, öğretmenlere ve derslere karşı olumsuz tutum geliştirmesine de neden olmaktadır. Ayrıca çalışan anne ve babaların çocuğu bıraktıkları bakıcı ailelerin ya da aile yakınlarının çocuk üzerindeki etkileri her zaman olumlu olmamaktadır. Kendisini ailesi tarafından terk edilmişlik hissine kaptıran çocukta aile bireylerine ve okula karşı olumsuz tutumlar geliştirmesine neden olmaktadır (Özdemir, 2007). Yapılan çalışmalar da ailelerin okula yeterince ilgi göstermeme nedenlerini işlerinin çokluğuna ve kendi eğitim düzeylerinin yetersiz olmasına bağlamaktadır (Aslanargun, 2007). Ailenin yaşadığı çevre ve yapısı ile aile içi sorunlar da bazı aileler için eğitim sürecine katılımı etkilemektedir. Araştırma bulgularına göre ailenin yaşadığı çevre de katılımı engelleyen önemli bir faktördür. Ailelerin yaşadıkları ve çalıştıkları yerin okula uzak olması örneğin ailelerinin köyde ya da uzak alanlarda olması ve çocukların taşınmalı eğitimle taşıma merkezi okullara günü birlik taşınmaları ailelerin eğitime katılım düzeyini olumsuz etkilemektedir. Ayrıca bazı ailelerde çocuk sayısının fazla olması, annenin daha çok okula gitme yaşına gelmemiş küçük kardeşlerle ilgilenmek zorunda kalması ailelerin eğitime katılımı olumsuz yönde etkilemektedir.

Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımının ya da Katılmamasının Öğretmene Etkilerine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Ailelerin eğitim sürecine katılımının ya da katılmamasının öğretmene etkilerine yönelik sınıf ve branş öğretmenlerinin görüşleri Tablo 4'de gösterilmiştir.

Tablo 4'de öğretmen görüşleri incelendiğinde, ailelerin eğitim sürecine katılıp katılmamasının öğretmenlerin eğitim-öğretim süreci içinde istenilen hedeflere ulaşabilmesini (SÖ%37.4, BÖ%38.6), performansını (SÖ%36; BÖ%40), motivasyonunu (SÖ%18.6; BÖ%8); öğrenciyi tanımasını (SÖ%8; BÖ%13.4) olumsuz yönde etkilediği şeklinde görüşler olduğu görülmektedir. Tablo 4'de ailelerin eğitim sürecine katılımının ya da katılmamasının öğretmene etkilerine yönelik sınıf ve branş öğretmenlerinin birbirine benzer görüşler belirttiği görülmektedir.

Tablo 4. Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımının Öğretmen Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Görüşler	SÖ		BÖ	
	f	%	f	%
Öğretmenin istenilen hedeflere ulaşabilmesini engeller.	28	37.4	29	38.6
Öğretmenin performansını düşürür.	27	36.0	30	40.0
Öğretmenin motivasyonunu olumsuz etkiler.	14	18.6	6	8.0
Öğretmenin öğrenciyi tanımamasını engeller.	6	8.0	10	13.4
Toplam	75	100.0	75	100.0

Bulgulardan da anlaşılacağı gibi ailelerin eğitim sürecine katılması öğretmenin istenilen hedeflere ulaşmasını sağladığı gibi öğrenci üzerindeki performans ve başarısını arttırmakta, dolayısıyla eğitim-öğretim faaliyetlerinin daha etkin ve verimli bir biçimde sürdürülmesini sağlamaktadır. Ailenin çocuğu öğrenmeye güdülemesi, okulda öğrendiklerini tekrar ettirmesi ve pekiştirmesi için çocuğuna yardımcı olması, yol göstermesi onun başarısını artıracaktır. Bunun için ailenin eğitime katılarak, öğrencinin okulda öğrendiklerini, neleri öğrenmesi gerektiğini, öğretim sürecinde kullanması gereken araç gereçlerin neler olduğunu, çocuğa hangi konularda nasıl yardımcı olacağını öğrenmesi oldukça önemlidir (Gümüşeli, 2004). Öğretmenlerin görüşlerine göre; ailenin eğitime katılımı aynı zamanda öğretmenin motivasyonunu arttıracak bu durum da öğretmenlerin eğitim sürecine daha istekli ve güdülenmiş olarak katılıp eğitsel faaliyetleri gerçekleştirmesini sağlayacaktır. Bunun yanında aile katılımının bir diğer etkisi de öğretmenin öğrenciyi daha kolay tanınmasına olanak sağlamasıdır.

Aileleri Eğitim Sürecine Katılmayan Öğrencilerde Ortaya Çıkan Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri

Aileleri eğitim sürecine katılmayan öğrencilerde ortaya çıkan sorunlara ilişkin sınıf ve branş öğretmenlerinin görüşleri Tablo 5'de gösterilmiştir.

Tablo 5. Aileleri Eğitim Sürecine Katılmayan Öğrencilerde Ortaya Çıkan Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri

Görüşler	SÖ		BÖ	
	f	%	f	%
Davranış-uyum bozuklukları, kötü alışkanlıklar, disiplin sorunları.	40	35.1	42	35.0
Akademik başarısızlık, okul başarısında azalma.	37	32.5	34	28.3
Derslere ve okula karşı isteksizlik, motivasyon eksikliği	28	24.5	35	29.2
Sevilmediğini hissetme, yalnızlık, güvensizlik	9	7.9	9	7.5
Toplam	75	100.0	75	100.0

Tablo 5'te aileleri eğitim sürecine katılmayan öğrencilerde ortaya çıkan sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde; öğrencilerde davranış-uyum bozuklukları, kötü alışkanlıklar, disiplin sorunları (SÖ%35.1; BÖ%35), akademik başarısızlık, okul başarısında azalma (SÖ%32.5; BÖ%28.3), derslere, okula karşı isteksizlik, sorumsuzluk ve motivasyon eksikliği (SÖ%24.5; BÖ%29.2), sevilmediğini hissetme, yalnızlık ve güvensizlik (SÖ%7.9; BÖ%7.5) gibi sorunlar ortaya çıktığı belirtildiği görülmektedir. Aile katılımına yönelik diğer görüşlerde olduğu gibi aileleri eğitim sürecine katılmayan öğrencilerde ortaya çıkan sorunlara yönelik de sınıf ve branş öğretmenlerinin birbirine benzer düşündüğü görülmektedir.

Görüldüğü gibi aileleri eğitim sürecine katılmayan öğrencilerde davranış, uyum bozuklukları, disiplin sorunları gibi sorunlar gözlemlendiği gibi akademik başarısızlık, okul başarısında azalma gibi derslere ve okula karşı isteksizlik gibi sorunlar da ortaya çıkmaktadır. Bu durum ise çocuğun okula karşı olumsuz duygu ve tutum geliştirmesine neden olmaktadır. Oysa ailenin eğitime katılımı, öğrencilerde olumsuz ve istenmeyen davranışları engellediği gibi okulda uyulması beklenen kurallara uygun davranılmasını kolaylaştırıp performansı artırmaktadır. Başarılı bir performans sergilenmesi durumunda ise okul yönetimi daha az uyumsuzluk ve disiplin sorunlarıyla uğraşmaktadır (Şişman ve dğ., 2004). Diğer yandan öğrencilerin problemleri davranışlarıyla baş etmede velilerin düzenli bir şekilde okula giderek öğretmenle görüşmesi oldukça önemlidir (Sadık ve Doğanay, 2008). Ayrıca araştırmada ailesi eğitim faaliyetine katılmayan öğrenciler kendilerinin sevilmediği hissine kapılarak yalnızlık ve güvensizlik duygusu içinde olabileceği görülmektedir. Kendisini sınıfa ve okula ait hissetmeyen bir öğrencinin akademik anlamda başarı göstermesinin oldukça zor olacağı unutulmamalıdır.

Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımlarına Arttırmaya Yönelik Öğretmen Görüşleri

Ailelerin eğitim sürecine katılımlarına arttırmaya ilişkin sınıf ve branş öğretmenlerinin görüşleri Tablo 6'de gösterilmiştir.

Tablo 6. *Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımlarına Arttırmaya İlişkin Öğretmen Görüşleri*

Görüşler	SÖ		BÖ	
	f	%	f	%
Aile ile konferans ve seminerler	41	39.4	38	41.3
Görüşmeler, rehberlik	30	28.8	20	21.7
Veli toplantıları	16	15.3	16	17.3
Ev ziyaretleri	9	8.7	12	13.3
Eğitim etkinlikleri ve sosyal faaliyetler	7	6.8	2	2.1
Görsel, yazılı medya ile ortaklaşa çalışmalar	1	1.0	1	1.0
Telefon görüşmeleri	-	-	3	3.3
Toplam	75	100.0	75	100.0

Tablo 6’da ailelerin eğitim sürecine katılımlarına arttırmaya yönelik olarak öğretmenler ailelere konferans ve seminerlerin düzenlenmesi (SÖ%39.4; BÖ%41.3), görüşme ve rehberlik faaliyetlerinin yapılması (SÖ%28.8; BÖ%21.7), veli toplantıları (SÖ%15.3; BÖ%17.3), ev ziyaretleri (SÖ%8.7; BÖ%13.3), eğitsel ve soysal faaliyetler (SÖ%6.8; BÖ%2.1), görsel, yazılı medya ile ortak çalışmaların yapılması (SÖ%1; BÖ%1) şeklinde görüşler belirtmişlerdir. Ailelerin eğitim sürecine katılımlarına arttırmaya ilişkin sınıf ve branş öğretmenlerinin görüşleri genel olarak birbirine benzer olduğu görülmektedir.

Aile katılımını sağlamada ailenin belirli bir bilinç düzeyine ulaştırılması oldukça önemlidir. Aileyi bilgilendirici konferans ve seminerlerin düzenlenmesi, düzenlenecek etkinliklerin ailenin gereksinimlerine yanıt verecek şekilde hazırlanmasına dikkat edilmesi aile katılımı artıracaktır. Bunun için anne ve babanın görüşleri alınarak ihtiyaçları belirlenmeli en çok gereksinim duyulan konulara ağırlık verilmelidir. Ayrıca düzenlenecek konferanslar yoluyla ailelere çocuklarının gelişim ve eğitimleri ile karşılaştıkları disiplin ve iletişim sorunlarının nasıl üstesinden geleceklerine yönelik bilgiler kazandırılmalıdır. Çünkü, yapılan çalışmalar ailelere bilgi sağlama aktivitelerinin ve okul hakkındaki bilgilerinin, okulla etkileşime karşı ailelerin tutumlarını olumlu yönde etkileyebileceği tespit edilmiştir (Arnold ve dğ., 1994). Bu doğrultuda okul yönetimi ve öğretmenlerin düzenleyeceği bu tip etkinlikler velilerin okula ziyaretlerini teşvik ederek ve onları okul ve çeşitli konular açısından bilgilendirerek, işbirliği konusunda olumlu tutum geliştirmesini sağlayabilecektir.

Ailenin eğitime katılımında ilk aşama öğretmen veli iletişimidir. Bu iletişim yüz yüze olabileceği gibi, yazı, telefonla ya da öğretmenin öğrencinin defterine yazdığı veya velisine iletmesini istediği küçük notlar aracılığıyla da sağlanabileceği gibi ailelere haftalık ya da aylık okul-sınıf haberleri bülteni gönderilerek de gerçekleştirilebilir. Tek başına öğrenciler aracılığıyla kurulacak sözlü iletişim yanlış anlamlara neden olabilmektedir (Başar, 1999). Diğer yandan velilerle yapılacak bireysel görüşmeler öğrencilerin gelişimi için ayrı önem taşımaktadır. Çünkü bu tip görüşmelerde veliler, toplantı ve konferanslarda sormadıkları birçok özel soruyu sorabilmekte çocukları hakkında detaylı bilgi edinebilmektedirler. Ayrıca sınıf öğretmenleri çocuk gelişimi ve okul başarısını arttırmak için ailelere bilgi vererek rehberlik faaliyetlerini üstlenmelidir. Okullardaki rehber ve psikolojik danışmanlar veya rehber öğretmenler ailelerle iletişim içinde olmalı, öğrencilerin gelişim dönemleri ve özellikleri, bu dönemlerin davranış özellikleri ve öğrenci başarısının artırılması konularında bilgilendirici faaliyetler düzenlemelidir.

Araştırma bulgularından bir diğeri aile-ev ziyaretlerinin yapılmasıdır. Bu tip ziyaretler, duygu ve düşüncelerini daha rahat ifade edilmesini sağladığı gibi çocuğun öğretmenin kendisi ile ilgilendiğini ve değer verdiğini düşünerek öz-saygısını geliştirebilmesine imkân vermektedir (Aral, Yaşar ve Kandır, 2002). Diğer yandan öğretmen açısından güç olsa da çocukların evlerine yapılan ziyaretler ile çocuk ve aile daha iyi tanınabilmektedir. Bir

diğer bulgu olan sosyal faaliyetler düzenlenmesi, televizyon, radyo programları, film, slayt, video, bilgisayar gibi unsurlar aile eğitiminde kullanılabilir. Sivil toplum kuruluşları, çevredeki kurum ve kuruluşlarla eğitimi geliştirici ortak çalışmalar yapılabilir.

Ailelerin evde çocuğa uygun öğrenme ortamı sağlaması kadar, okulda yapılan etkinliklere katılması ve bu etkinliklere destek sağlaması da öğrenci başarısı açısından önemlidir. Ailenin bu konudaki rolü okuldaki eğitsel, sosyal ve kültürel etkinliklerde doğrudan görev alması şeklinde olacağı gibi düzenlenen etkinliklere izleyici olarak katılması şeklinde de olabilir. Aileler okul yönetimi ile ilişki kurarak, okulun işleyişini engellemeyecek şekilde ziyaret etme, okul çalışanları ile görüşme, okul etkinliklerinde rol alma gibi çeşitli biçimlerde okulla işbirliğini geliştirebilirler. Bu kapsamda çocuklarına moral verip onların okuldaki başarılarına önem verdiklerini gösterebilirler. Bu yolla hem çocuklarını onora etme fırsatı yakalamış olurlar hem de bu yolla onları çalışma ve başarılı olmaya teşvik edebilirler (Gümüşeli, 2004).

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Öğretmenlerden elde edilen görüşlere göre sınıf ve branş öğretmenlerinin ailelerin eğitim sürecine katılımına yönelik birbirine benzer görüşlere sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Ailenin eğitime katılımı öğrenci başarısını olumlu yönde etkileyip, öğrencinin bir bütün olarak gelişimini sağlamakta, akademik başarısını artırmaktadır. Ancak araştırmaya göre okul aile ilişkileri ve ailenin eğitim sürecine katılımı istenilen düzeyde değildir.
- Aktif olarak çocuklarının eğitimine katılan aile oranı çok düşüktür. Bunun dışında bazı aileler eğitim sürecine yeterince katılmamakta, bazı aileler katılmakta bazıları ise bu süreçte etkisiz kalmaktadırlar.
- Ailelerin eğitim sürecine katılımını engelleyen faktörler; ailelerin eğitim, kültür düzeylerinin düşük olması, ekonomik durumlarının kötü olması, çalışan ailenin yoğun iş temposu, yorgunluk, ailenin yaşadığı çevre, aile içi sorunlar ve ailenin çok çocuk sahibi olması şeklindedir.
- Ailenin eğitim sürecine katılıp katılmaması öğretmenin eğitim-öğretim süreci içinde istenilen hedeflere ulaşması, öğrenci üzerindeki performans ve başarısı, motivasyonu ve öğrenciyi daha kolay tanınmasında etkilidir.
- Aileleri eğitim sürecine katılmayan öğrencilerde davranış-uyum bozuklukları, kötü alışkanlıklar, disiplin sorunları, akademik başarısızlık, okul başarısında azalma, derslere ve okula karşı isteksizlik, sorumsuzluk ve motivasyon eksikliği, sevilmediğini hissetme, yalnızlık ve güvensizlik gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır.
- Ailelerin eğitim sürecine katılımına arttırmak için öğretmenler ailelere konferans ve seminerler düzenleyip görüşme ve rehberlik

faaliyetleri yapmalı, veli toplantıları düzenleyip, ev ziyaretleri yapmalı, eğitsel ve sosyal faaliyetler içine aileleri katıp, görsel-yazılı medya ile ortak çalışmalar yapmalıdır.

Araştırmada ortaya çıkan sonuçlardan yola çıkılarak ailelerin eğitim sürecine katılımlarını artırmak amacıyla şu öneriler geliştirilmiştir. Bu önerilerin bir kısmı öğretmenlerin görüşlerinde de bulunmaktadır:

- Öğrenciyi tanımak, yönlendirmek, yeteneğini ve kapasitesini artırmaya yönelik ailelerin eğitime katılımı sağlanmak için öğretmenler velileri bilinçlendirmeli ve onlara rehberlik etmelidir.
- Okul aile iş birliğinin önemi ve geliştirilmesi için okul yöneticileri ve öğretmenlerinin çeşitli eğitim etkinlikleriyle bilgi ve beceri kazanmaları sağlanmalıdır.
- Okul yönetimi ve öğretmenleri dönem içerisinde yapacakları veli toplantılarını planlamalı, toplantı saatleri ve gündemini ailelere duyurmalı, toplantılar için uygun yer ve ortam sağlamalıdır.
- Veli toplantılarında çocuğu hakkında görüşünü bildirmeyen ya da özel görüşmek isteyen ailelerle daha sonra özel görüşme vakitleri ayrılmalıdır.
- Ailelerle daha etkili iletişim ve etkileşim kurmak için öğretmenler ev ziyaretlerine giderek velileri, öğrencileri daha yakından tanımalıdırlar.
- Okul çevresinin sosyal, ekonomik, kültürel yapısıyla birlikte etkili olabilecek faktörler konusunda bilgi ve veri toplanmalı, elde edilen veriler aile ile kurulacak iletişimde kullanılmalıdır.
- Velilerin çocuk gelişimi ve eğitimi, okul aile işbirliği ve etkileşimi konusunda ihtiyaçları tespit edilmeli, tespit edilen ihtiyaçlar doğrultusunda konferans ve seminerler düzenlenmelidir.

KAYNAKLAR

- Akbaşı, S., ve Kavak, Y. (2008). Ortaöğretim Okullarındaki Okul Aile Birliklerinin Görevlerini Gerçekleştirme Düzeyleri, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (19), 1-22.
- Aral, N., Kandir, A. ve Yaşar, M. C. (2002). *Okulöncesi Eğitim ve Okulöncesi Eğitim Programları*, İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Arnold, K. D., Michael, M. G., Hosley, C. A., & Miller, S. (1994). Factors Influencing Attitudes About Family-School Communication for Parents of Children With Mild Learning Problems: Preliminary Findings, *Journal of Educational and Psychological Consultation*, 5(3): 257-267.
- Aslan, B. (1984). "Ankara Merkez İlçelerinde Temel Eğitim Birinci Kademe Düzeyinde Okul-Aile İlişkileri." Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aslanargun, E., Avcı, H., Avcu, A., Dönmez, S. A., İpek, K. ve Nair, E. (2004). *Velilerin Okula Yönelik İlgi Yetersizliklerinin Sebepleri*, Bilecik: Pazaryeri İlçe Milli Eğitim Md. Yay.
- Aslanargun, E. (2007). Okul - Aile İşbirliği Ve Öğrenci Başarısı Üzerine Bir Tarama Çalışma, *Sosyal Bilimler Dergisi*. 18: 120-135. [Online]: <http://yordam.manas.kg/ekitap/pdf/Manasdergi/sbd/sbd18/sbd-18-09.pdf> adresinden 15 Eylül 2011 tarihinde indirilmiştir.

- Aydoğan, İ. (2006). İlköğretim Okullarında Okul-Çevre İlişkilerinin Düzeyi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*. 2: 121-136. [Online]:<http://sosyalb.gop.edu.tr/dergis2/makale%207.pdf> adresinden 1 Eylül 2011 tarihinde indirilmiştir.
- Aytaç, T. (1995). "Genel Liselerde Uygulanmakta Olan Ders Geçme ve Kredi Düzeni Hakkında Okul Yöneticilerinin Görüşleri, Sorunlar ve Çözüm Önerileri." Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Balcı, A. (2001). *Etkili Okul ve Okul Geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Balcı, A. (2009). *Sosyal Bilimlerde Araştırma (7. baskı)*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Başar, H. (1999). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem Özel Eğitim ve Hizmetleri, Önder Matbaacılık.
- Brooks, J, E. (2004). Family Involvement In Early Childhood Education : A Descriptive Study Of Family Involvement Approaches And Strategies In Early Childhood Classrooms, *Dissertation Abstracts International*, 65(08), 2890A. (UMI No. 3142799), University Of South Caroline.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K. Ö., Akgün, E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Büyükkaragöz, S. (1990). Okula Uyumsuzluk ve Başarısızlıkta Ailenin Rolü, *Din Öğretimi Dergisi*, 23: 33-40.
- Celep, C. (2002). *Sınıf Yönetimi ve Disiplini* (2. Baskı), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çalık, C. (2007). Okul-Çevre İlişkisinin Okul Geliştirmedeki Rolü: Kavramsal Bir Çözümleme, *Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(3): 123-139.
- Çelenk, S. (2003). Okul-Aile İşbirliği ile Okuduğunu Anlama Arasındaki İlişki, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 3-39.
- Diaz, S. L. (1989). *The Home Environment and Puerto Rican Children's Achievement: A Researcher's Diary*, (Bul. Kyn. 1996). The National Association for Education Conference, Hulston, April-May.
- Driessen, G., Smit, F. ve Sleegers, P. (2005). Parental Involvement and Educational Achievement, *British Educational Research Journal*. (31): 4: 509-532.
- Erdoğan, İ. (2000). *Okul Yönetimi ve Öğretim Liderliği* (2. Basım). İstanbul: Sistem Yay.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş: Nitel, Nicel ve Eleştirel Kuram Metodolojileri*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gümüşeli, A. İ. (2004). "Aile Katılımı ve Öğrenci Başarısı" Özel Okullar Birliği Bülteni. 2(6): 14-17. [Online]: <http://www.agumuseli.com/dokumanlar/makale/ailekatilimiogrencibasarisini.pdf> adresinden 11 Ağustos 2010 tarihinde indirilmiştir.
- Gürşimşek, I., Kefi, S., Günseli, G. (2007). Okulöncesi Eğitime Babaların Katılım Düzeyi İle İlişkili Değişkenlerin İncelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 181-191.
- Hornby, G. (2000), *Improving Parental Involvement*, Londra: Cassell Wellington House. [Online]: <http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2006/takvim/egitimsistemi.html> adresinden Mayıs 2010 tarihinde indirilmiştir.
- Kolay, Y. (2004). Okul Aile Çevre İşbirliğinin Eğitim Sistemindeki Yeri ve Önemi. *Milli Eğitim Dergisi*. Say:164. [Online]: <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/164/kolay.htm> adresinden 10 Eylül 2011 tarihinde indirilmiştir.
- Martin, J. , Tett, L. ve Kay, H. (1999). Developing Collaborative Partnership: Limits and Possibilities for Schools, Parents and Community Education, *International Studies in Sociology of Education*, 9 (1), 59-74.
- MEB. (1996). *Milli Eğitim Temel Kanunu*. [Online]: <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html> adresinden 1 Ekim 2011 tarihinde indirilmiştir.
- Oktay, A. , Gürkan, T. , Zembat , R. , Unutkan, Ö. P., (2003). *Ne Yapıyorum? Neden Yapıyorum? Nasıl Yapmalıyım?*. İstanbul: YA-PA Yayınları.
- Özbaş, M. ve Y. Badavan. (2009). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Okul-Aile İlişkileri Konusunda Yapmaları Gereken ve Yapmakta Oldukları İşler. *Eğitim ve Bilim*. 34 (154): 69-81. [Online]: <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/viewFile/549/37> adresinden Eylül 2011 tarihinde indirilmiştir.

- Özdayı, N. (2004). Öğrenci ve Öğretmenlerin Gözüyle Sınıf Yönetimi Sorunlarına Genel Bir Bakış. *XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri 1*, (375-394). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özdemir, M. Ç. (2007). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Ekinoks Yayınları.
- Sadık, F., Doğanay, A. (2008). Problem Davranışlarla Baş Etme Sürecinde Öğretmen, Öğrenci ve Veli Beklentileri, *Milli Eğitim Dergisi*, 178: 24-43.
- Saraçoğlu, M. (2002). "Etkin Sınıf Yönetimi, Öğrenci-Öğretmen-Veli Üçgenini Sınıf Yönetimine Etkisi." Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Seçkin, N., Koç, G. (1997). Okulöncesi Eğitimde Okul-Aile İşbirliği, *Yaşadıkça Eğitim*, 51: 5-10.
- Silver, M. (2004). Trends in School Reform. New Horizons for Learning. [Online]: www.newhorizons.org/trans/silver2.htm adresinden 05. 04. 2009 tarihinde indirilmiştir.
- Sirvani, H. (2007). The Effect of Teacher Communication With Parents On Students' Mathematics Achievement, *American Secondary Education*, 36 (1), 31-47.
- Şahin, T., Ünver, N. (2005). Okulöncesi Eğitim Programlarına Aile Katılımı, *Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1): 23-30.
- Şişman, M. (2000). *Öğretmenliğe Giriş*. (2. Baskı). Ankara: Pegem A yayıncılık.
- Şişman, M. ve Turan, S. (2002). Eğitim ve Okul Yönetiminde Eğitim Bölgesi Danışma Kurullarının İşlevi, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2, 136-146.
- Şişman, M. ve Turan S. (2004). Eğitim ve Okul Yönetimi, Y. Özden (Ed.), *Eğitim ve Okul Yöneticiliği*. (99-146). Ankara: Pegem A Yayınları.
- Yavuzer, H. (1988). *Çocuk Psikolojisi*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Taymaz, H. (2001). *Okul Yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Ünüvar, P. (2010). Aile Katılımı Çalışmalarına Yönelik Ebeveyn ve Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 18(3): 719-730. [Online]: http://www.kefdergi.com/pdf/18_3/18_3_3.pdf adresinden 11 Eylül 2011 tarihinde indirilmiştir.